

Rammeverk for språkkommuner

1 Innledning

Dette dokumentet er et rammeverk som skal brukes til planlegging, gjennomføring og oppfølging av tiltaket språkkommuner innenfor strategien *Språkløyper*, nasjonal strategi for språk, lesing og skriving. Språkkommuner inngår i den nasjonale strategien *Språkløyper*, nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2015-2019¹ Kunnskapsdepartementet tar sikte på at tiltaket skal vare ut strategiperioden

Rammeverket beskriver tiltaket språkkommuner, og det presiserer roller og ansvar hos de ulike aktørene. Rammeverket skal gi en felles forståelse for utviklingsarbeidet som skal gjøres. Innenfor de rammene som dette dokumentet beskriver, vil det på lokalt nivå være stor frihet til både å bestemme innholdet i og formen på satsingen.

Rammeverket er særlig relevant for:

- Eiere og ledere i barnehager, grunnskoler og videregående skoler i kommuner og fylkeskommuner som har blitt språkkommuner.
- Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Lesesenteret, og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, Skrivesenteret, som bidrar med kompetanse og faglig veiledning både i nettverkene og for ressurspersonene.
- Fylkesmannen som bidrar til å rekruttere og motivere kommuner og fylkeskommuner til å delta i strategien.

1.2 Bakgrunn, mål og hensikt

Språkkommuner er et tilbud om støtte til utviklingsarbeid knyttet til språk, lesing og/eller skriving. Kommuner og fylkeskommuner kan søke å om få økonomisk tilskudd til ressurspersoner som skal støtte utviklingsarbeidet i barnehage og skole, til å etablere og drifte lokale faglige nettverk innenfor områdene språk, lesing og skriving og til å finansiere barnehagelærere og lærernes deltakelse i nettverkene. Øvrige kostnader må kommunene/fylkeskommunene dekke selv.

Gode språklige ferdigheter er avgjørende for barns lek og læring i barnehagen, for elevers lesing, skriving og læring i skolealder, og for den enkeltes muligheter til å nå sine mål og utvikle sine potensial. Alle barn og unge skal få mulighet til å utvikle gode språk-, lese- og skriveferdigheter, slik at de lykkes i utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Mye godt arbeid gjøres for å styrke barns og elevers språk-, lese- og skrivekompetanse. Men det er fortsatt en del utfordringer. Disse utfordringene er nærmere beskrevet i strategidokumentet².

¹ <http://sprakloyper.uis.no/getfile.php/SL/Strategi%20for%20Spr%C3%A5kl%C3%B8yper-bm.pdf>

² <http://sprakloyper.uis.no/getfile.php/SL/Strategi%20for%20Spr%C3%A5kl%C3%B8yper-bm.pdf>

Regjeringen har ambisiøse mål med strategien:

- Arbeidet med å styrke barnehagens språkmiljø forsterkes.
- Det skal være sammenheng mellom barnehagens og skolens språkarbeid.
- Lærernes kompetanse innen språk, lesing og skriving skal styrkes.
- Barn og elever som strever med språk, lesing og skriving, skal raskt identifiseres og følges opp med effektive tiltak.
- Andelen elever med svake lese- og skriveferdigheter skal reduseres.
- Andelen elever med svært gode lese- og skriveferdigheter skal økes
- Elever med stort læringspotensial skal få de utfordringer og den støtte de behøver.

Strategiens målgrupper er alle barn og elever, men arbeidet med språk, lesing og skriving skal rette seg særlig mot:

- barn og elever med språkvansker
- elever med lese- og skrivevansker
- gutter
- minoritetsspråklige barn og elever
- høyt presterende elever/elever med stort læringspotensial

Strategien legger vekt på å arbeide med områdene barns språkutvikling og lese- og språkstimulerende aktiviteter i barnehage, overgang barnehage/skole, den første lese- og skriveopplæringen, lesing og skriving i alle fag, lesing og skriving av digitale tekster og digitale verktøy i lese- og skrivearbeidet.

1.3 Hvem kan bli språkkommune

Alle kommuner og fylkeskommuner kan søke om å få bli språkkommune og få økonomisk og faglig støtte til utviklingsarbeid. Regjeringen ønsker å rette en særlig innsats mot kommuner og fylkeskommuner som ser at de har utfordringer innenfor områdene språk, lesing og/eller skriving.

En forutsetning for å bli språkkommune, er at kommunen/fylkeskommunen forplikter seg til å arbeide systematisk og helhetlig for å forbedre barn og unges ferdigheter innenfor områdene språk, lesing og/eller skriving, fra barnehage til fullført grunnskole eller til fullført videregående opplæring.

Utdanningsdirektoratet legger vekt på kriteriene nedenfor for å velge ut hvem som blir språkkommuner.

Utvalgskriterier er:

- Kommuner som har mange elever på laveste nivå på nasjonale prøver / få elever på høyeste nivå på nasjonale prøver i lesing
- Kommuner som har store forskjeller mellom jenter og gutter på nasjonale prøver i lesing

- Kommuner/fylkeskommuner som har mange elever under kritisk grense på kartleggingsprøver i lesing
- Kommuner som vurderer at de har et kompetanseutviklingsbehov når det gjelder den første skriveopplæringa og/eller med hensyn til arbeid med skriving som grunnleggende ferdigheter i alle fag
- Kommuner med mange pedagogisk ledere som arbeider på dispensasjon
- Kommuner med mange barn per pedagog i barnehage
- Kommuner/fylkeskommuner der elever i elevundersøkelsen gir uttrykk for at de ikke opplever nok utfordringer (elever med stort læringspotensial)
- Kommuner/fylkeskommuner som har stort antall barn eller elever med minoritetsbakgrunn
- Fylkeskommuner med svak gjennomføring i videregående opplæring

Utdanningsdirektoratet tildeler midler på grunnlag av den enkelte kommunes søknad og analysen av status for språk, lesing og skriving.

Utover dette vil vi gjøre en skjønnsmessig helhetsvurdering av den enkelte kommune/fylkeskommune og også legge vekt på geografisk spredning.

2 Sentrale aktører – roller og ansvar

Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannen, kommuner med skoler og barnehager, fylkeskommuner med skoler og Lesesenteret og Skrivesenteret vil ha ulike roller og ansvar.

2.1. Språkkommunene

Kommunen/fylkeskommunen er representert ved eierleddet, skoleledere og barnehagestyrere. Videre i dette dokumentet bruker vi begrepet eierleddet om fylkeskommunen som skoleeier og kommunen som skoleeier, barnehageeier og barnehagemyndighet.

Eierleddet har ansvar for planlegging, gjennomføring og oppfølging av utviklingsarbeidet innenfor språk, lesing og skriving.

Når det gjelder oppgaver knyttet til det lokale utviklingsarbeidet skal eierleddet:

- Utarbeide en lokal strategi for arbeidet med språk, lesing og skriving
- Sikre forankring av arbeidet hos politisk ledelse
- Planlegge, koordinere og iverksette konkrete utviklingstiltak med bakgrunn strategien
- Sikre at det settes av tilstrekkelig med tid og ressurser til å forankre og gjennomføre arbeidet
- Lage stillingsbeskrivelse og tilsette ressurspersoner som skal støtte utviklingsarbeidet i barnehager og skoler.
- Etablere, lede og drifte lokale lærende nettverk.

- Mobilisere og motivere styrere og skoleledere til å lede utviklingsarbeid med språk, lesing og skriving i egne barnehager og skoler.
- Mobilisere barnehagelærere og lærere til deltakelse i lærende nettverk.
- Samarbeide med Lesesenteret og/eller Skrivesenteret for å koordinere støtten fra sentrene ut fra kartlagte behov og innsatsområder.
- Se pågående og nye satsinger i sammenheng med språk, lesing og skriving
- Rapportere på bruk av midler og resultater knyttet til mål og innsatsområder i den lokale strategien i henhold til mal for rapportering utarbeidet av Utdanningsdirektoratet
- Stille arbeidet med språk, lesing og skriving til disposisjon for forskning tilknyttet strategien - inntil to år etter perioden de deltok i strategien
- Systematisere og dele erfaringer og kunnskap som opparbeides underveis i egen organisasjon.
- Delta på samlinger for språkkommuner

2.2. Lesesenteret og Skrivesenteret

Lesesenteret og Skrivesenteret gir faglig støtte til språkkommunene. Det faglige bidraget skal tilpasses kommunens forutsetninger og behov.

For å legge til rette for et godt samarbeid og et godt utviklingsarbeid, får språkkommunen en egen kontaktperson fra Lesesenteret eller Skrivesenteret.

Lesesenteret og Skrivesenteret skal:

- utpeke kontaktpersoner som skal samarbeide med språkkommunene
- samarbeide med språkkommunene for å kartlegge deres behov for støtte
- bidra etter behov i språkkommunenes arbeid med planlegging, forankring og gjennomføring av utviklingsarbeidet
- arrangere nasjonale samlinger som skal styrke ressurspersonene i språkkommunene i arbeidet med å støtte den kompetanseutviklingen som skal foregå lokalt i barnehagene og skolene
- presentere de pedagogiske ressursene på ulike samlinger og modellere hvordan ressursene kan brukes i nettverk og i barnehager og skoler
- delta på samlinger for språkkommuner

2.3. Fylkesmannen

Fylkesmannen har følgende oppgaver innenfor strategien:

- Bidra til å rekruttere og motivere kommuner og fylkeskommuner til å delta i strategien.
- Delta på samlinger der Fylkesmannen ser at det er behov for å delta
- Samarbeide med Utdanningsdirektoratet om innstilling av kommuner og fylkeskommuner som skal bli språkkommuner

2.4. Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for utvikling og gjennomføring av tiltaket. Det innebærer blant annet følgende oppgaver:

- Legge føringer for innhold og organisering av tiltaket.
- Utarbeide et rammeverk som beskriver oppgaver, roller og ansvar hos de ulike aktørene. Rammeverket skal gi alle aktørene en felles forståelse for utviklingsarbeidet som skal gjøres.

- Velge ut kommuner/fylkeskommuner som blir språkkommuner.
- Tildeler midler til språkkommuner og til de nasjonale sentrene som har oppdrag i strategien.
- Årlig arrangere tre samlinger for språkkommuner for å bidra til arbeidet med å utvikle lokale språk-, lese- og skrivestrategier.
- Bestille og bruke forskning, dokumentasjon og erfaringer fra gjennomføringen av tiltaket i det videre arbeidet med kunnskapsspredning og politikkutforming knyttet til hvordan barnehager, skoler og kommuner kan oppnå bedre resultater og økt kompetanse innenfor språk, lesing og skriving.

2.5. Finansiering

Utdanningsdirektoratet tildeler midler til kommuner og nasjonale sentre som har oppdrag innenfor tiltaket. Språkkommuner får midler i form av et tilsagnsbrev fra Utdanningsdirektoratet, og Lesesenteret og Skrivesenteret får midler gjennom oppdragsbrev. Fordeling av midlene framgår av budsjettet for strategien.

3 Hva menes med arbeid med språk, lesing og skriving i barnehage og skole?

Arbeid med språk i barnehagen skal ta utgangspunkt i og forankres i Rammeplan for barnehagen og skal foregå på barnehagens premisser. Med språk mener vi særlig arbeid innen fagområdet «Kommunikasjon, språk og tekst» i rammeplanen. I grunnopplæringen skal arbeid med språk, lesing og skriving forankres i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Her vil arbeid med lesing og skriving som grunnleggende ferdigheter i alle fag, slik ferdighetene er beskrevet i de ulike læreplanene for fag, og slik de er integrert i kompetansemålene i de ulike fagene være aktuelt.

4 Lokale lærende nettverk, ressurspersoner og annen støtte

Utdanningsdirektoratet tildeler ressurser til faglig og økonomisk støtte. Disse skal brukes til lokale nettverk og til lokale ressurspersoner. Språkkommuner har ansvar for å etablere, lede og drifte nettverk for barnehagelærere og lærere. Nettverkene skal være arenaer for at deltakerne kan dele kunnskap og erfaring for å videreutvikle praksis i arbeidet med språk, lesing og skriving.

4.1. Hva innebærer lærende nettverk som arbeidsform?

En rekke studier viser at en kombinasjon mellom arbeid i egne organisasjoner og arbeid i nettverk, der deltakerne får reflektert over og delt erfaringer fra egen praksis, er en hensiktsmessig arbeidsform for å utvikle kollektiv kompetanse og praksis³.

Nettverk som arbeidsform handler om å etablere strukturer og arbeidsformer lokalt som bidrar til å endre praksis. Det viktigste er ikke nettverksstrukturene i seg selv, men måten man jobber på i nettverkene. Nettverkene skal være arenaer for erfaringsutveksling, refleksjon og faglig utvikling. Arbeidet skal ta utgangspunkt i konkrete eksempler fra barnehagers og skolars praksis og støttes opp av relevant teori og forskning. Eierleddet har ansvar for at det blir satt av tid til samarbeid og for å følge opp arbeidet i nettverkene underveis.

³ (Katz et al., 2009; Elwood & Klenowski (2006))

Det er naturlig at pågående og nye innsatsområder knyttet til språk, lesing og skriving inngår som sentrale faglige elementer i nettverkene og at språkkommunene bruker nettressursen <http://sprakloyper.uis.no/> i utviklingsarbeidet. Lesesenteret og Skrivesenteret tar utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget i nettressursen i forbindelse med veiledning i nettverkene og for ressurspersoner.

Utdanningsdirektoratet vil legge til rette for å orientere språkkommunene om nasjonalt initierte tiltak og ordninger som kan inngå i en lokal språkstrategi og som kommunen vil være tjent med å delta i for å nå målene sine som språkkommune.

Hva kjennetegner nettverk som er lærende?

Følgende faktorer er avgjørende for at nettverk skal være lærende:

- felles forståelse og forventninger, rollefordeling og avgrensninger av samarbeidet. Det vil si at nettverksleder og nettverksdeltakere er klar over hva som forventes av dem.
- arbeidet i nettverkene er tydelig knyttet til utviklingsprosessen på den enkelte enhet slik at kompetansen fra nettverkene kommer den enkelte barnehage og skole til gode.
- gjennomtenkt og planlagt struktur for nettverksmøter med forhåndsdefinert innhold og forpliktende og gjensidig deltakelse. Det vil si at alle deltakere stiller forberedt og bidrar med erfaringer fra praksis.
- jevnlig samlinger med krav om arbeid/utprøving mellom samlingene
- erfaringsutveksling og refleksjon over egen praksis. En del av dette handler også om å utvikle en kultur i nettverket for å lære av hverandre og for å reflektere over og stille spørsmål ved egen og andres praksis.
- faglige innlegg og litteratur som utfordrer egen praksis og bidrar til kompetanseutvikling
- ekstern kompetanse innhentes ved behov

4.2. Hva innebærer det å ha en ressursperson?

Ressurspersoner som tilsettes skal styrke utviklingsarbeidet i barnehager og skoler. Ressurspersoner med kompetanse innenfor utviklingsarbeid, lese- og skriveopplæring, både den første og den videre lese- og skriveopplæringen i alle fag vil være viktige for utviklingsarbeidet i skolene. Personer med kompetanse og kunnskap om de ulike målgruppene i strategien vil også være gode støttespillere for både barnehage og skole.

Eierleddet velger selv hvordan ressursen skal fordeles, og organiseringen av arbeidet må tilpasses lokale strukturer og behov. For noen språkkommuner vil det være aktuelt med én eller flere ressurspersoner på kommunalt/fylkeskommunalt nivå, mens det for andre vil være mer aktuelt med ressurspersoner som har sitt daglige arbeid i barnehage eller skole.

Det er viktig ressurspersonene får en tydelig beskrivelse av hvilke oppgaver og områder de skal arbeide med. Ressurspersonenes rolle og arbeidsoppgaver bør være tydelig avgrenset inn mot andre aktører i utviklingsarbeidet. Barnehagestyrere og skolelederne skal involvere ressurspersonene i planlegging og gjennomføring av utviklingsarbeidet.

4.3. Nettressursen www.Språkloyper.no

For å støtte opp under det viktige arbeidet innenfor området språk, lesing og skriving, har Lesesenteret og Skrivesenteret utviklet nettstedet www.sprakloyper.no. Nettstedet er lagt opp på en slik måte at styrere og ledere kan ta innholdet i bruk i barnehager og skoler for at hele organisasjonen skal arbeide i fellesskap om kompetanseutviklingen.

Nettstedet har gratis kompetanseutviklingspakker som består av ei rekke økter på 45-60 minutter med fagtekster, filmer, videoforelesinger, refleksjonsspørsmål og oppgaver til mellomarbeid.

Arbeidet med *Språkløyper* i barnehage og skole skal bidra til lokal lagbygging. Det skal også bidra til å hente fram den kunnskapen som alt finnes i personalene og til å videreutvikle denne gjennom felles arbeid med, og refleksjon rundt, innholdet i *Språkløyper*. Nettverk, barnehager og skoler kan velge mellom en rekke tema innenfor språk, lesing og skriving, alt etter hvilke behov de har.

5 Analyseverktøy

Kommuner og fylkeskommuner som søker om å bli språkkommune, skal analysere status for språk, lesing og skriving i egen kommune/fylkeskommune og for å fastsette målsettinger som skal inngå i en lokal språk-, lese- og skrivestrategi.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet et analyseverktøy som kommunen/fylkeskommunen skal bruke for å kartlegge status for språkarbeid. Denne kartleggingen er en del av søknadsprosessen og utfylt analyseskjema skal følge søknaden som sendes til Utdanningsdirektoratet. Vi minner også om at ståstedsanalyse for både barnehager og skoler inneholder moduler som kan brukes i analysearbeidet. Elevundersøkelsen har tilvalgsmoduler der elevene svarer på spørsmål om lesing og skriving i alle fag.

6 Lokal strategi for språk, lesing og skriving

Kommuner og fylkeskommuner som blir språkkommuner, skal med bakgrunn i analyse av status og de lokale målsettingene utarbeide en lokal strategi for arbeidet med språk, lesing og skriving. Strategien skal ha med avgrensede mål og tiltak. Viktige spørsmål å stille seg når en utarbeider strategien er

1. Hva er problemet vårt? (Her kan det være klokt både å se på barn/elever og kompetanse hos de tilsatte)
2. Hvorfor vil vi gjøre noe med dette?
3. Hva vil vi oppnå med det vi gjør/hva er målet? (Her inkludere både elever og tilsatte)
4. Hvordan skal vi få dette til/hvilke tiltak er relevante?
5. Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

6. Hvilket tiltak velger vi, og hvorfor?
7. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet et dokument som gir råd til hvordan en utarbeider en strategi, det ligger **her**

Strategien språkkommunene utarbeider, skal være med på å stimulere til systematisk arbeid og forbedring av barn og elevers ferdigheter innenfor områdene språk, lesing og skriving. Strategien skal dekke hele løpet fra barnehage til og med videregående opplæring, men kommunen/fylkeskommunen må selv avgrense innsatsen og tiltakene til de områdene der de ser at behovet er størst, for eksempel overgangen fra barnehage til grunnskole, til bestemte trinn i skolen eller til noen av de målgruppene som det gjennom strategiperioden skal være spesielt fokus på.

Strategien skal være forankret politisk og inngå i de lokale planene for utvikling av barnehage og skole. Det må være mulig å vurdere om språkkommunene har nådd målene og oppnådd bedre kompetanse og resultater i språk, lesing og/eller skriving.

Utdanningsdirektoratet, Lesesenteret og Skrivesenteret bistår i arbeidet med lokal språk-, lese – og skrivestrategi ved blant annet å vise forslag til disposisjon, tilbakemeldinger på utkast og samarbeid på samlinger.

Hvilke innsatsområder kan være relevante?

Strategien språkkommunene utarbeider, må omfatte tiltak som samsvarer med de områdene som kommunen/fylkeskommunen har definert som sitt forbedringsområde.

Mulige innsatsområder i den lokale strategien kan være:

- arbeid med å styrke barnehagens språkmiljø
- arbeid med å skape sammenhenger mellom barnehagenes og skolenes språkarbeid
- arbeid med å styrke den første lese- og skriveopplæringen
- arbeid med lesing som grunnleggende ferdigheter i alle fag
- arbeid med skriving som grunnleggende ferdigheter i alle fag
- arbeid med å styrke sammenhengen mellom barnetrinn og ungdomstrinn og/eller mellom ungdomstrinn og videregående skole
- arbeid med tidlig identifisering av barn og elever som strever med språk, lesing eller skriving for å følge opp med effektive og tilpassete tiltak.
- arbeid med språk, lesing og skriving, men med et spesielt fokus på gutter
- arbeid med tilrettelegging for minoritetsspråklige barns utvikling innenfor språk, lesing og skriving
- arbeid med å legge til rette for høyt presterende elever/elever med stort læringspotensial
- arbeid med litteraturformidling og leseglede
- styrking av læreres kompetanse innenfor lesing og skriving gjennom f.eks. *Kompetanse for kvalitet, FYR* eller andre etter- og videreutdanningstiltak.

- arbeid med kompetanseutvikling i personalet innenfor området språk, lesing og/eller skriving

7 Erfaringer fra implementering av statlige satsinger

Kommune-Norge har gjennom mange år tatt del i nasjonale satsinger som skal bidra til å styrke utdanningsløpet for barn og unge og heve kompetansen innenfor bestemte områder.

Innretningen av tiltaket språkkommuner bygger på systematisering av erfaringer fra tidligere satsinger⁴

Følgende faktorer framheves som sentrale:

- Å vurdere og analysere situasjonen før endringsarbeid settes i gang, øker sannsynligheten for at tiltakene fører til målet. Dette gjelder både på barnehavenivå, skolenivå, kommune/fylkeskommunenivå og på statlig nivå.
- Bruk av analyseverktøy skaper arenaer for refleksjon og utvikling av en felles kultur.
- Systematisk kompetanseutvikling gjennom erfaringsdeling og refleksjon bidrar til spredning og videreutvikling av god praksis.
- Det er viktig å utvikle profesjonelle arbeidsmiljøer der lærere reflekterer over egen praksis basert på felles kunnskap.
- I forbindelse med kompetanseutvikling hos lærere og skoleledere er det viktig at forskningsbasert kunnskap knyttes til erfaringer og kompetanse som finnes blant lærere og skoleledere.
- Kompetanseutvikling virker best dersom den knyttes tett opp til praksis
- Der den øverste lederen kommuniserer tydelige forventninger til medarbeiderne og til resultatet, er det større sannsynlighet for at medarbeiderne er motiverte og målrettet i sin innsats.
- Ledere tar aktivt del i og leder utviklingsarbeidet
- Der ny praksis kan supplere eller erstatte tidligere ideer eller arbeidsmåter-, skjer utviklingen raskere.
- Der flere aktører samarbeider, blir resultatet best dersom innhold og prosess reforhandles gjennom hele perioden. Det bør settes av tid til å utvikle et felles språk og tid til å «oversette» for hverandre hvordan den enkelte oppfatter den konkrete situasjonen.
- Eksterne kompetansemiljø tett på praksis kan gi inspirasjon og åpne for nye perspektiver.
- Veksling mellom faglig påfyll, erfaringsutveksling og eget arbeid mellom samlinger og nettverksmøter har vist seg å være meningsfylt og utviklende på alle nivå. Refleksjonen på samlingene gir også mulighet til å vurdere kompetansebehov og kursjusteringer underveis i utviklingsløpet.

⁴ Rambøll, 2008; Buland mfl, 2008; Synnevåg mfl, 2009 a; Synnevåg 2009 b; Rambøll, 2010; Blossing mfl, 2010, Ekholm mfl, 2010; Helgøy & Homme, 2010 og 2011; Lund, 2011; Utdanningsdirektoratet, 2011; Postholm, mfl., 2013; Berg, Nordal og Aasen, 2014

8. Andre nasjonale satsinger og ressurser

Det pågår flere satsinger som det vil være naturlig for språkkommuner å se i sammenheng med strategien for språk, lesing og skriving. Eksempler på dette kan være realfagsstrategien med realfagskommuner, læringsmiljøprosjektet eller piloteringen av lærerspesialister. Kompetanse som er utviklet gjennom én satsing kan videreutvikles og deles gjennom f.eks. de lærende nettverkene, og rollen som ressursperson fra én satsing kan videreføres i en annen.

Statlig satsinger og ressurser en kan knytte til arbeid med språk, lesing og skriving er nærmere omtalt [på udir.no](#)

9 Nettressurser

Følgende nettsider inneholder relevant informasjon og nyttige ressurser:

Strategi for Språkløyper, nasjonal strategi for språk, lesing og skriving:

<http://sprakloyper.uis.no/getfile.php/SL/Strategi%20for%20Spr%C3%A5kl%C3%B8yper-bm.pdf>

Bakgrunnsdokument for strategien

<http://sprakloyper.uis.no/getfile.php/SL/Bakgrunnsdokument%20Nasjonal%20strategi.pdf>

Ståstedsanalyse for skoler:

<http://www.udir.no/Utvikling/Verktoy-for-skoleutviklinganalyser/Statedsanalyse-for-skoler/>

Ståstedsanalyse for barnehager:

<http://www.udir.no/Barnehage/Stotteressurser/Statedsanalyse-for-barnehager/>

Nettstedet Språkløyper der det ligger kompetanseutviklingspakker klare til bruk i utviklingsarbeidet

<http://sprakloyper.uis.no/>

Referanser

Berg, Nordal og Aasen (2014): Kartlegging av prosjektet "Bedre læringsmiljø". Kartleggingsundersøkelse av prosjektet "Bedre læringsmiljø" utført av Senter for praksisrettet utdanningsforskning (SEPU) ved Høgskolen i Hedmark

Blossing, U. m fl.(2010): Kunnskapsløftet – fra ord til handling. Sluttrapport fra evalueringen av et statlig program for skoleutvikling. Fafo.

Buland, T mfl (2008): «Det er nå det begynner! Sluttrapport fra evalueringen av tiltaksplanen Gi rom for lesing!», SINTEF.

Ekholm, M. m fl (2010): Skoleutvikling i praksis. Universitetsforlaget

Elwood, J. og Klenowski, V. (2006): Creating Communities of Shared Practice: The challenges of assessment use in learning and teaching.

Helgøy og Homme (2010 og 2011) «Evaluering av satsingen Bedre læringsmiljø» delrapport 1 og 2, Uni Rokkan, Bergen.

Katz, S., Earl, L.M., og Ben Jafaar, S. (2009): Building and Connecting Learning Communities. The Power of Networks for School Improvement. USA: Corwin

Lund, T (2011) «Skoler i nettverk - erfaring med dialogkonferanser som nettverkets læringsarena» i Skoleutvikling og digitale medier- kompleksitet, mangfold og ekspansiv læring Erstad, O. og Hauge, T-E (red).

Postholm, May Britt m.fl. (2012/2013): En gavepakke til ungdomstrinnet? En undersøkelse av den skolebaserte kompetanseutviklingen på ungdomstrinnet i piloten

Rambøll (2008): «Mobilisering til Kunnskapsløftet fra ord til handling».

Rambøll (2010): "Sammenstilling og analyse av sluttrapporter fra 2007-prosjektene".

Synnevåg, M. (2009)a: "Sammenfatning av sluttrapporter fra Kunnskapsløftet – fra ord til handling 2006-porteføljen".

Synnevåg, M. m fl (2009)b «Lærende nettverk gjennom fem år» i Digital kompetanse, vol 4.

Utdanningsdirektoratet (2011): Grunnlagsdokument Satsingen Vurdering for læring 2010-2014

Utdanningsdirektoratet (2013): Rammeverk for skolebasert kompetanseutvikling på ungdomstrinnet 2013 – 2017

Supplerende kilder til litteratur og film om lærende nettverk:

Baltzersen, Rolf K & E. Eliassen 2011. Læring i skolenettverk – mininettverk som utviklingsstrategi, i O. Erstad & T. E. Hauge (red): Skoleutvikling og digitale medier – kompleksitet, mangfold og ekspansiv læring: Gyldendal.

Veugelers, W. & M. J. O`Hair (red.) 2005. Network Learning for Educational Change. London: Open University Press.